



Miljösamverkan
Sverige



Överlåtelse av tillsyn till kommuner

Ett handläggarstöd



Länsstyrelserna

Titel: Överlåtelse av tillsyn till kommuner

Datum: 2025-10-16

Webbplats: www.miljosamverkansverige.se

E-postadress: miljosamverkansverige@lansstyrelsen.se

Förord

Miljösamverkan Sverige har arbetat fram detta handläggarstöd i projektet "Överlåtelse av tillsyn till kommuner". Projektet startade i juni 2024 och avslutas hösten 2025.

I projektgruppen har personer från följande länsstyrelser deltagit:

Länsstyrelsen Västmanland
Länsstyrelsen Blekinge
Länsstyrelsen Kronoberg
Länsstyrelsen Östergötland
Länsstyrelsen Västernorrland
Länsstyrelsen Västra Götaland
Miljösamverkan Sverige

Till projektet har det också funnits en referensgrupp med deltagare från:

Naturvårdsverket
Havs- och vattenmyndigheten
Strängnäs kommun
Kristianstad kommun
Helsingborgs kommun
Länsstyrelsen Västra Götaland
Länsstyrelsen Västerbotten
Länsstyrelsen Kronoberg
Länsstyrelsen Blekinge

Jurist från Länsstyrelsen Västra Götaland har stöttat i juridiska frågor.

Stort tack till referensgruppen och jurist för era synpunkter!

För innehållet svarar enbart projektgruppen. Varje enskild myndighet ansvarar själv för tillämpningen av materialet.

Detta handläggarstöd finns att hämta på Miljösamverkan Sveriges webbplats, www.miljosamverkansverige.se

Innehåll

1.	Inledning.....	6
2.	Allmänt om överlåten tillsyn	7
	Syftet med överlåten tillsyn	7
	Historiskt.....	7
	Möjligt tillsynsansvar att överlåta	7
	Grundläggande utgångspunkter för överlåtelse och återkallande	8
	Regional analys	8
	Uppföljning och utvärdering	9
	Förutsättningar för att överlåtelse ska vara möjlig.....	9
3.	Återkallande och uppdatering av överlåtelsebeslut.....	11
	Olika typfall av återkallande	11
	Återkallelse vid identifierade brister	11
	Strategiskt återkallande	11
	Inaktuella beslut	12
4.	Förutsättningar per tillsynsområde.....	14
	Allmän information	14
	Miljöfarlig verksamhet.....	14
	Kommunala verksamheter.....	15
	Sevesoverksamheter.....	15
	Förorenade områden.....	16
	Vattenverksamhet	17
	Vattenskyddsområden.....	17
	Naturtillsyn	18
5.	Att tänka på innan beslut om överlåtelse och återtagande av tillsynsansvar	19
	Syftet med beslutet	19
	Behovet av dialog och kommunikation	19
	Ekonomiska konsekvenser	19
	Följder av överlåtelse av tillsynsansvar till kommunen	20
	Följder av återkallande av tillsynsansvar från kommunen	21
6.	Beslutsgång.....	22
	Inledande dialog	22
	Frågan om överlåtelse initieras	22
	Begäran om överlåtelse	24
	Lämplig tidpunkt för överlåtelse och återkallande	25
	Beslutsfattare hos länsstyrelsen	25
	Beslutets utformning	26

Överprövning	28
7. Att tänka på efter beslut om överlåtelse och återkallande av tillsynsansvar	29
Överlåtelse av tillsynsansvar	29
Återkallande av tillsynsansvar	29
8. Förteckning över lagstiftning	31
9. Mer att läsa	32

Bilageförteckning

Bilaga - Exempel på jävssituationer

1. Inledning

Länsstyrelser och kommuner bedriver tillsyn för att främja en hållbar utveckling, vilket innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, i enlighet med 1 kapitlet 1 § Miljöbalken. Tillsynen bör utövas av den myndighet som är mest lämpad, vilket kan vara kommunen eller länsstyrelsen beroende på omständigheterna.

Naturvårdsverkets *Vägledning om överlåtelse av tillsyn* från 2020 ger tolkningsstöd för överlåtelse och återkallande av tillsynsansvar, men det finns behov av ytterligare praktiskt stöd. Vägledningen har tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet som fokus, detta handläggarstöd omfattar även förorenade områden, vattenskyddsområden, vattenverksamhet och naturtillsyn.

Syftet med detta handläggarstöd är att skapa enhetlighet mellan länsstyrelser och underlätta hanteringen av kommunernas begäran om överlåtelse. Det ska också ge stöd vid återtagande av överlåten tillsyn.

Överlåtelse av tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter, förorenade områden och vattenskyddsområden är vanligt förekommande, men omfattningen varierar mellan länsstyrelser. Överlåtelse av tillsynsansvar för vattenverksamhet och naturtillsyn är inte lika vanligt. Lagen ger dock möjlighet för överlåtelse även för denna typ av tillsynsobjekt och projektgruppen ser ett behov av ett handläggarstöd också inom dessa områden. Målet är inte att alla länsstyrelser ska överlåta tillsynsansvar i samma omfattning, utan att handläggningen av ärendena utförs enhetligt och att tolkningen av miljötillsynsförordningen (2011:13) är samsynad.

2. Allmänt om överlåten tillsyn

Syftet med överlåten tillsyn

Tillsyn ska bedrivas av den myndighet som har bäst förutsättningar för att bedriva en effektiv tillsyn. Effektiv tillsyn innebär bland annat att tillsynen ska vara likvärdig och rättssäker. För att främja effektiv tillsyn bör den mest lämpade myndigheten utföra tillsynen.

Länsstyrelsernas uppföljning och utvärdering av överlåten tillsyn är avgörande för att uppnå effektiv tillsyn.

Begreppet effektiv tillsyn är komplext och i Naturvårdsverkets *Vägledning om överlåtelse av tillsyn* från 2020 (sid 17) finns ett utvecklat resonemang. Av vägledningen framgår att effektiv tillsyn närmast kan uttryckas som att resurseffektivt bedriva en tillsyn som är verkningsfull.

Historiskt

Historiskt sett är överlåtelse av tillsynsansvar över tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter vanligast förekommande. I de fall den miljöfarliga verksamheten har överlåtits med stöd av den tidigare gällande miljöskyddslagen kan även tillsynsansvaret över föroreningsskador vid den överlåtna miljöfarliga verksamheten ha ingått. Tillsynsansvar för naturtillsyn har överlåtits i viss utsträckning, exempelvis kan tillsynsansvaret för stängselgenombrott och husbehovstäckter ha överlåtits med stöd av den numera upphävda naturskyddslagen.

Möjligt tillsynsansvar att överlåta

Tillsynsansvar överlåts med stöd av 1 kap. 18–20 §§ miljötillsynsförordningen. I dessa paragrafer och genomgående i förordningstexten används uttryck såsom ”tillsynsuppgift” och ”uppgift att utöva tillsyn”. Detta kan ge intrycket av att det endast är en uppgift som överlåts och inte hela tillsynsansvaret. Det skulle innebära att tillsynsansvaret stannar hos länsstyrelsen som delegerar vissa uppgifter till den kommunala nämnden. Det är dock inte så texten ska förstås. Av Regeringens beslut M2015/01271/Me och M2015/04084/Me framgår uttryckligen att det inte handlar om en delegation. Ett överlåtelsebeslut innebär att den nämnd som tar över tillsynen därefter är att betrakta såsom tillsynsmyndighet och fullt ut bär tillsynsansvaret.

Vad som kan överlåtas framgår av 2 kap. miljötillsynsförordningen. Förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken ersattes 2011 av miljötillsynsförordningen. Överlåtelser har beslutats enligt båda förordningarna.

Tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter, förorenade områden, vattenverksamhet, vattenskyddsområden och naturtillsyn kan överlåtas. Vilket tillsynsansvar som är lämpligt att överlåta och i vilken omfattning diskuteras vidare i kapitel 4.

Grundläggande utgångspunkter för överlåtelse och återkallande

Ett grundläggande krav för att kunna överlåta tillsynsansvaret är att länsstyrelsen får in en begäran från kommunfullmäktige i den kommun som avses. Det innebär att länsstyrelsen inte kan överlåta tillsyn mot en kommuns vilja, se vidare i kapitel 6 om beslutsgång. För återkallelse är saken mer komplicerad. En länsstyrelse kan i vissa fall återkalla överlåten tillsyn även utan att kommunen samtyckt till det, se mer om detta i kapitel 3.

Utöver detta ställer miljötillsynsförordningen upp ett antal förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att länsstyrelsen ska kunna överlåta tillsynsansvar till en kommunal nämnd. På motsvarande vis ska tillsynsansvaret återkallas om förutsättningarna inte längre finns. Läs mer om förutsättningarna under rubriken *Förutsättningar för att överlåtelse ska vara möjlig* längre fram i detta kapitel.

Länsstyrelsen har två huvudsakliga verktyg för att skapa sig en uppfattning om dessa förutsättningar. Det ena verktyget är den regionala analys som länsstyrelsen bör ha genomfört för länet. Det andra är den uppföljning och utvärdering som länsstyrelsen regelbundet ska göra av kommunernas tillsyn enligt miljöbalken.

Regional analys

Av Naturvårdsverkets vägledning framgår att varje länsstyrelse behöver skapa sig en samlad bild över all överlåten tillsyn, identifiera behovet av justeringar och genomföra en analys kring effektiv tillsyn i länet. Detta arbete anses ingå i länsstyrelsens uppdrag att följa upp och utvärdera den överlåtna tillsynen. Utifrån vad som framkommer i analysen kring effektiv tillsyn kan länsstyrelsen ta fram underlag till den fortsatta dialogen med kommunerna.

I sammanhanget är det relevant att titta på regeringens beslut M 2015/01296/Me som rörde Kristianstads kommuns begäran att få överta fyra miljöfarliga verksamheter. En begäran som avslogs av länsstyrelsen varefter frågan lyftes till regeringen. Regeringen beslutade enligt kommunens begäran och uttryckte i sitt beslut, närmast i förbigående, att:

”En prövning av en överlåtelse bör göras förutsättningslöst utifrån alla de punkter som nämns i 1 kap. 20 § miljötillsynsförordningen och utgångspunkten bör vara att uppnå en så effektiv tillsyn som möjligt. Länsstyrelsen bör därför undvika att på förhand fastslå att vissa objekt inte bör överlåtas.”

Detta uttalande kan tyckas vara svårt att förena med Naturvårdsverkets rekommendation om en regional analys. Att göra sig en samlad bild över all överlåten tillsyn och identifiera behov av justeringar låter sig knappast göras utan att i någon mån ta ställning till om objekt bör överlåtas eller inte. Det skulle inte vara möjligt att ta hänsyn till alla de kriterier som uttrycks i 1 kap. 20 § miljötillsynsförordningen utan att göra ett visst förarbete redan innan dialogen med kommunen inleds. Särskilt punkterna 5 och 6 i nämnda paragraf kräver en bred inventering och en översiktlig strategisk bedömning av samtliga tillsynsobjekt i länet.

Innebörden i nämnda uttalande från regeringen i regeringsbeslutet kan dock förstås utifrån uttrycket *”uppnå en så effektiv tillsyn som möjligt”*. För att uppnå detta är det nödvändigt att inte bilda sig en uppfattning för tidigt. En myndighets bedömningar ska alltid vara fria från förutfattade meningar och osakligheter. Det utesluter dock inte att sagda bedömning kan göras stegvis och där vissa bedömningssteg föregår andra.

Uppföljning och utvärdering

Länsstyrelsen ska i enlighet med 1 kap. 21 § miljötillsynsförordningen regelbundet följa upp och utvärdera kommunens tillsyn enligt miljöbalken om länsstyrelsen har överlåtit tillsynsansvar till kommunen. Det är en skyldighet som länsstyrelsen har för att skapa sig en bild av hur kommunen förvaltar tillsynsansvaret och om det sker på ett ansvarsfullt sätt och i enlighet med gällande lagstiftning. Det är också ett lämpligt tillfälle att se över eventuella beslut om överlåtelse av tillsynsansvar till kommunen.

Om länsstyrelsen upptäcker brister vid uppföljning och utvärdering av kommunens tillsyn enligt miljöbalken bör kommunen få möjlighet att åtgärda bristerna. Ibland sker rättelse genom att länsstyrelsen förelägger kommunen att åtgärda allvarliga brister. Fördelen med att förelägga om rättelse är att kommunen därmed har möjlighet att överklaga och få saken prövad i högre instans. Om länsstyrelsens föreläggande står sig i en sådan prövning finns en mer rättssäker grund för att sedan återkalla tillsynsansvaret. Fördelen med detta tillvägagångssätt är att länsstyrelsen minimerar risken att kommunen direkt begär att, på nytt, få överta tillsynsansvar som återkallats.

I miljötillsynsförordningens första kapitel finns ett antal paragrafer med krav på vilka styrande dokument som både en kommun och länsstyrelsen ska ha. Miljösamverkan Sverige genomförde ett projekt under åren 2023–2024 om uppföljning och utvärdering av tillsyn enligt miljöbalken där ett handläggarstöd arbetades fram. I handläggarstödet finns mer utförlig information och bedömningar. Som stöd för att bedöma jävsproblematiken har projektgruppen tagit fram en särskild bilaga till det här dokumentet.

Förutsättningar för att överlåtelse ska vara möjlig

Kraven på behovsutredning, tillsynsplan, register, tillsynsprogram för IED och utvinningsavfallsanläggningar, utvärdering och uppföljning med mera samt kriterierna i 1 kap. 20 § i miljötillsynsförordningen är att anse som förutsättningar för att tillsyn ska kunna överlåtas. Kriterierna i miljötillsynsförordningens 1 kap. 20 § utvecklas nedan.

Överväganden enligt 1 kap. 20 § Miljötillsynsförordningen

Punkt 1

Omfattningen av tillsynsobjektets miljöpåverkan är viktigt att beakta. Är det en lokal eller en regional miljöpåverkan? Om det är en lokal miljöpåverkan kan det vara skäl att överlåta tillsynsansvaret till kommunen, dock inte som ensamt skäl. Är miljöpåverkan av regional karaktär bör länsstyrelsen överväga om det är lämpligt att överlåta tillsynsansvaret till kommunen.

Punkt 2–4

Punkterna 2–4 rörande kraven på styrande dokument gällande tillsyn, den kommunala nämndens förutsättningar att utöva kemikalietillsyn vid tillsynsobjekten samt kommunens interna ansvarsfördelning för drift och tillsyn av kommunala verksamheter omfattas av länsstyrelsens uppföljning och utvärdering av kommunens miljöbalkstillsyn. Enligt första stycket i 1 kap. 20 § miljötillsynsförordningen är det viktiga punkter som länsstyrelsen ska ta hänsyn till vid prövning av om tillsynsansvar kan överlåtas.

Punkt 5

När det gäller punkt 5 rörande myndighetens egna förutsättningar för att fortsättningsvis kunna ge effektiv tillsynsvägledning, syftar det på länsstyrelsens förutsättningar att kunna ge tillsynsvägledning i frågor som rör tillsynsobjekten. Det är viktigt att länsstyrelsen i form av tillsynsvägledande myndighet har kompetens för uppdraget. Att ha kompetens kan innebära att bedriva tillsyn, men det behöver inte nödvändigtvis vara så. Länsstyrelsen ska inte göra bedömning om att överlämna tillsynsansvar utifrån den personal som arbetar vid länsstyrelsen eller kommunen vid tidpunkten för beslutet. Länsstyrelsen måste göra bedömningen ur ett vidare perspektiv och se till att behålla kompetens inom områden där tillsynsansvar överläts. Det kan inte nog poängteras att tillsynsvägledning är ett ständigt ansvar som åligger länsstyrelsen.

Punkt 6

Vad gäller punkt 6 om att inom ett län utöva en effektiv tillsyn är även det en frågeställning där länsstyrelsen ska göra en avvägning. Begreppet effektiv tillsyn innebär att tillsynen, det vill säga kontrollen, ska bedrivas på ett effektivt sätt. Tillsynen ska dessutom vara likvärdig.

Av Naturvårdsverkets vägledning framgår att kommunen behöver visa att det finns en kritisk massa för att tillsynen ska kunna bedrivas effektivt och hållbart över tid. Projektgruppen har uppfattat att med begreppet kritisk massa menas att en arbetsgrupp inom tillsyn behöver vara av en viss storlek och bestå av tillräckligt antal personer med erforderlig kompetens. Naturvårdsverket bedömer att det generellt behövs minst tre årsarbetskrafter för tillsyn av miljöfarlig verksamhet för att tillsynsansvaret över tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet ska kunna överlåtas. Utöver dessa tre årsarbetskrafter behöver resurser finnas för den övriga tillsyn som kommunen har ansvar för. Övertagande av tillsyn får inte medföra att annan tillsyn, till exempel tillsyn över U-verksamheter, hälsoskydd och förorenade områden prioriteras ned.

I flera av de beslut som överprövats har regeringen uttryckt att kraven på resurser, kompetens och objektivitet ska vara desamma oavsett om tillsynen utförs av en statlig tillsynsmyndighet eller av en kommunal nämnd (jfr Regeringens beslut M2019/01376, M2019/00343, M2019/01194/Me, M2018/01702, M 2015/01269/Me, M2015/01271/Me, M 2015/01270/Me).

Punkt 7

Det är viktigt att beakta övriga frågor av betydelse för överlåtelse. Det kan exempelvis vara om en miljöfarlig verksamhet även är en Sevesoverksamhet, eller om en täkt även omfattar vattenverksamhet.

3. Återkallande och uppdatering av överlåtelsebeslut

Olika typfall av återkallande

Projektgruppen har valt att dela in återkallande av tillsyn i tre huvudkategorier, på samma sätt som Naturvårdsverket har gjort i sin *Vägledning om överlåtelse om tillsyn (2020)*, sidan 24–26.

1. Återkallande enligt önskemål från kommunen
2. Återkallande på grund av brister
3. Strategiskt återkallande

Den första punkten kräver ingen särskild bedömning från länsstyrelsen. Om kommunen vill att tillsynsansvaret återkallas bör länsstyrelsen besluta om det. I de andra två fallen görs bedömningen enligt samma förutsättningar som vid en överlåtelse.

Återkallande på grund av brister utgår från 1 kap. 20 § punkt 1–4 och 7 § miljötillsynsförordningen medan strategiskt återkallande framför allt utgår från punkterna 5–7 i samma paragraf.

Återkallelse vid identifierade brister

I de fall brister har identifierats har länsstyrelsen en skyldighet att återkalla tillsynen om bristen medför att de grundläggande förutsättningarna för överlåten tillsyn inte längre finns. Det kan exempelvis handla om brist på kompetens eller att kommunen har för få handläggare. Bedömningen är lämplig att göra i samband med länsstyrelsens uppföljning och utvärdering av kommunens miljöbalkstillsyn. En särskild brist som uttryckligen ska leda till återkallelse är om kommunens nämndorganisation strider mot 6 kap. 7 § andra stycket kommunallagen. Mer om detta i kapitel 4 och avsnittet om kommunala verksamheter.

Ett ärende om återkallelse kan också initieras av en tillsynsvägledande myndighet enligt 1 kap 22 § miljötillsynsförordningen. Om en tillsynsvägledande myndighet begär att en överlåtelse återkallas och länsstyrelsen inte gör det kan samma myndighet begära att regeringen avgör frågan.

Strategiskt återkallande

Med strategiskt återkallande avser projektgruppen sådana situationer där länsstyrelsen inte identifierat några särskilda brister hos kommunen men där ett återkallande ändå bedöms nödvändigt för att stärka länsstyrelsens egen förmåga att bedriva effektiv tillsyn och tillsynsvägledning.

Att återkallande på strategisk grund är möjlig framgår bland annat av regeringens överprövningsbeslut M2019/01194 som rörde Skellefteå kommuns begäran om att få ta över tillsynen över två gruvor och ett anrikningsverk. Ärendet föregicks av att länsstyrelsen återkallat

tillsynsansvaret över dessa verksamheter. Snart efter återkallandet begärde kommunen att på nytt få överta tillsynen. En begäran som länsstyrelsen avslag varför kommunen begärde regeringens prövning. I sitt yttrande till regeringen framförde länsstyrelsen logistiska, tekniska, ekonomiska och miljömässiga samordningsvinster med den tillsyn som länsstyrelsen bedriver på andra liknande objekt samt med den Sevesotillsyn som länsstyrelsen bedriver på objekten i fråga. En bedömning som Naturvårdsverket, i sitt remissvar, instämde i. Ingenstans i ärendet framgick att länsstyrelsen identifierat några brister i kommunens tillsyn. Bedömningen utgick således helt från länsstyrelsens egna behov av en effektiv länsövergripande tillsyn.

I sitt beslut konstaterade regeringen att utgångspunkten vid bedömningen bör vara att erhålla en så effektiv tillsyn som möjligt med hänsyn till resurser och kompetens samt närheten till tillsynsobjekten. Regeringen noterade särskilt att karaktären på de aktuella verksamheterna samt de samordningsvinster som finns såväl inom länet som nationellt för såväl tillsyn som tillsynsvägledning i denna typ av frågor varit avgörande för länsstyrelsens beslut. Regeringen konstaterade därför att det borde bidra till en effektiv tillsyn över länet om länsstyrelsen svarar för tillsyn över samtliga verksamheter av samma karaktär. Regeringen avslag därför kommunens begäran.

Av Naturvårdsverkets *Vägledning om överlåtelse av tillsyn (2020)*, sidan 25 framgår att strategiskt återkallande av tillsyn bör ske restriktivt.

Projektgruppen delar den uppfattningen. Det är lämpligt att en viss kontinuitet eftersträvas så att kommunerna kan känna sig trygga med att tillsynsobjekt inte återkallas utan vidare. Om det inte finns sådana brister som är så pass allvarliga att de ensamt motiverar ett återkallande bör återkallande endast aktualiseras i de fall det finns tydliga och långsiktiga strategiska skäl, alternativt strategiska skäl i kombination med mindre allvarliga brister.

Inaktuella beslut

Återkallelse kan ibland ske i syfte att uppdatera beslut som av olika skäl blivit inaktuella eller svåra att läsa och tillämpa. Typiska exempel är att ny lagstiftning tillkommit samt att nya verksamheter tillkommit, fallit bort och bytt namn sedan beslutet fattades. I dessa fall är det ofta önskvärt att återkalla beslutet och ersätta med ett nytt. I vissa fall görs endast förändringar i språk och disposition utan att någon förändring i sak avses. Ett nytt överlåtelsebeslut innebär också att länsstyrelsen får tillfälle att beakta kriterierna i 1 kap 20 § miljötillsynsförordningen.

Uppdatering av beslut utan ändring i sak

Det händer att länsstyrelserna vill uppdatera gamla beslut eller sammanfoga flera överlåtelsebeslut till ett nytt samlat beslut. Projektgruppen uppmuntrar till sådan översyn. Sådana förändringar behöver ibland göras utan att någon materiell förändring avses. Det vill säga att avsikten med beslutet är att det nya beslutet ska omfatta samma tillsynsobjekt eller tillsynsområden som den kommunala nämnden redan har tillsynsansvar för men med uppdaterat språk och struktur. Av Naturvårdsverkets *Vägledning om överlåtelse av tillsyn (2020)*, framgår att länsstyrelsen på eget initiativ inte kan upphäva äldre

beslut utan bara återkalla viss eller viss typ av tillsyn med stöd av miljötillsynsförordningen. Det framgår vidare att alternativt kan kommunen i samband med begäran om ny överlåtelse begära fortsatt övertagande av operativ tillsyn för de objekt kommunen redan har övertagit tillsyn. På så sätt kan det äldre beslutet upphävas och ersättas med ett nytt. Projektgruppen rekommenderar att länsstyrelsen uppmanar kommunen att i samband med begäran om ny överlåtelse begära fortsatt övertagande av tillsyn för de objekt som kommunen redan tidigare har tagit över. På så vis kan ett gammalt överlåtelsebeslut upphävas och ersättas med ett nytt beslut.

Beslut grundande på äldre lagstiftning

Det finns beslut om överlåtelse som är beslutade med stöd av den numera upphävda miljöskyddslagen (1969:387) och naturvårdslagen (1964:822) som kan behöva ses över och justeras. Dessa beslut kan vara svåra att tolka, vilket kan medföra att det inte blir tydligt vilken tillsynsmyndighet som har tillsynsansvar för vissa objekt eller visst tillsynsområde.

Exempel på när otydligheter kan förekomma gällande ansvarig tillsynsmyndighet är inom tillsynsområdena täkter, strandskydd, landskapsbildskydd och stängselgenombrott vilka tidigare omfattades av naturvårdslagen.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) ersatte den tidigare förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken. Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd har reviderats flera gånger under årens lopp. En påtaglig revidering gjordes när verksamhetskoderna bröts ut och fick en egen förordning, miljöprövningsförordningen (2013:251). De olika förordningarna kan orsaka tolkningsproblem och otydligheter kring vilken myndighet som har tillsynsansvaret.

Beslut som påverkas av ändrade förutsättningar

Det kan finnas beslut som inte längre fyller sin funktion, trots att de är fattade med stöd av aktuell lagstiftning. Det kan exempelvis vara beslut som medger att tillsynsansvaret för alla nytillkommande A-/B-verksamheter överläts till en kommun. Ett sådant beslut kan passa för en viss kommun men inte för en annan kommun. Beslut av den här typen kräver att både länsstyrelse och kommun är aktiva med att hålla beslutet uppdaterat och aktuellt.

Om beslutet inte längre fyller den tänkta funktionen bör länsstyrelsen föra en diskussion med kommunen om en omarbetning av beslutet. Som tidigare nämnts gäller att det är kommunen som genom kommunfullmäktige måste begära att beslutet uppdateras. Detta är inget länsstyrelsen kan göra ensidigt.

4. Förutsättningar per tillsynsområde

Allmän information

Vid överlåtelse av tillsynsansvar är det viktigt att förhålla sig till samtliga områden som är möjliga att överlåta för att tillsynsansvaret inte ska bli komplext med flera olika myndigheter som har tillsynsansvar. I enlighet med gällande lagstiftningar bör tillsynen samordnas mellan myndigheter.

Värt att tänka på är att länsstyrelsen vid all prövning av om tillsynsansvaret är lämpligt att överlåta bör beakta förutsättningarna i den aktuella kommunen. Förhållanden i den enskilda kommunen kan medföra att tillsynsansvar för objekt kan överlåtas i en kommun men tillsynsansvar för liknande objekt kan vara olämplig att överlåta i en annan kommun.

Miljöfarlig verksamhet

Tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter på provningsnivå A och B kan överlåtas till den kommunala tillsynsmyndigheten i enlighet med 2 kap. 29 § punkt 1 miljötillsynsförordningen. Om en kommun får tillsynsansvar överlåtet enligt 1 kap. 19 och 20 §§ miljötillsynsförordningen framgår det av 2 kap. 32, 32 a och 32 b §§ att kommunen även kommer att ansvara för annan tillsyn som berör de överlåtna verksamheterna. Detta gäller bland annat tillsyn över bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken. Det är förklaringen till att länsstyrelsen vid sin prövning av begäran om överlåtelse av tillsynsansvar särskilt ska bedöma den kommunala nämndens förutsättningar att utöva tillsyn över verksamhetens hantering av kemiska produkter (se 1 kap. 20 § 3 miljötillsynsförordningen).

Projektgruppen har gjort följande ställningstaganden utifrån egen erfarenhet i frågan om lämpligheten i att överlåta tillsynsansvar för vissa typer av miljöfarlig verksamhet.

- A-verksamheter är endast i undantagsfall lämpliga att överlåta.
- A-verksamheter som är IED-verksamhet bör inte överlåtas.
- B-verksamheter som även är IED-verksamhet bör inte överlåtas till den kommunala tillsynsmyndigheten annat än i undantagsfall. Eftersom regelverket kring IED-verksamheter är komplext är det en fördel om en kommun har tillsyn över flera IED-verksamheter.

Ovanstående bedömning bör göras med hänsyn till hur det ser ut i det aktuella länet. I ett län som har många verksamheter av en viss typ kan det byggas upp en stor regional eller lokal kompetens inom en eller flera specifika branscher. I sådana fall kan det finnas förutsättningar för att överlåta tillsynsansvar för mer komplexa verksamheter. På motsvarande sätt kan det vara relevant för länsstyrelsen att behålla tillsynsansvar om verksamheten är unik inom länet.

Projektgruppen vill också uppmärksamma om att täkter tidigare lydde under naturvårdslagen medan annan miljöfarlig verksamhet lydde under miljöskyddslagen. Detta kan vara av betydelse vid tolkningen av äldre beslut

som ibland inte listar överlåtna objekt utan endast överlåter exempelvis alla tillsynsobjekt enligt viss lag.

Kommunala verksamheter

I begreppet "kommunala verksamheter" avses här alla de verksamheter som ägs eller drivs av kommunen eller av ett kommunalt bolag. Vid länsstyrelsens uppföljning och utvärdering av den kommunala nämndens tillsyn enligt miljöbalken ingår att granska kommunens interna ansvarsfördelning för drift av och tillsyn över kommunala verksamheter. Det viktigaste i det avseendet är att organisationen förebygger jäv och intressekonflikter. Mer om det i bilagan om jävsproblematik.

Tillsynsansvaret över kommunala verksamheter, som drivs av en förvaltning eller av ett kommunalt bolag, kan vara olämpliga att överlåta till kommunen. Länsstyrelsen behöver bedöma om det riskerar att uppstå jävssituationer om tillsynsansvaret överlåts. Även om det inte uppstår en direkt jävssituation kan det skapa en otydlighet om vad som är kommunens uppgift. Det i sin tur kan skapa en rättsosäkerhet för andra miljöfarliga verksamheter om det finns tveksamheter till om alla verksamheter likabehandlas.

EU:s krav på årliga rapporteringar rörande avloppsreningsverk har ökat de senaste åren. Projektgruppens erfarenhet är att detta har medfört ett betydligt ökat behov av tillsynsvägledning till de kommuner där tillsynsansvaret för avloppsreningsverk har överlåts. Därför anser projektgruppen att tillsynsansvar för kommunala avloppsreningsverk inte bör överlåtas till de kommuner där det endast finns ett eller ett fåtal avloppsreningsverk.

Sevesoverksamheter

Länsstyrelsen har ansvar för tillsyn enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, den så kallade Sevesolagen. Denna tillsyn är inte möjlig att överlåta till kommunerna.

Sevesoverksamheter klassas in på lägre kravnivå eller högre kravnivå. Verksamheter på lägre kravnivå kan vara C- eller U-verksamheter, men även A- och B-verksamheter. Sevesoverksamheter på högre kravnivå är alltid A- eller B-verksamheter i enlighet med 1 kap. 4a § miljöprövningsförordningen. Av Naturvårdsverkets *Vägledning om överlåtelse av tillsyn (2020)* sidan 17–18 framgår att det ofta är lämpligt att samma tillsynsmyndighet har tillsynsansvar för både Sevesotillsynen och miljöbalkstillsynen. I och med att tillsynsansvaret för Sevesotillsyn ligger på länsstyrelsen blir följden att även miljöbalkstillsynen bör ligga på länsstyrelsen. Projektgruppen anser därför att tillsynsansvar för tillståndspliktiga verksamheter som även är Sevesoverksamheter på högre kravnivå inte bör överlåtas till kommunen. Däremot kan tillsynsansvar för Sevesoverksamheter på lägre kravnivå överlåtas under förutsättning att övriga kriterier för överlåtelse är uppfyllda. Det ska också påpekas att enligt förvaltningslagen ska myndigheter samverka med andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde. Det finns nära interaktioner mellan tillsyn enligt miljöbalken och Sevesolagstiftningen som

kan vara skäl nog för endast en tillsynsmyndighet, det underlättar inte bara för tillsynsmyndigheten utan även för verksamhetsutövaren.

Notera att det enbart är tillsynsansvar enligt miljöbalken som kan överlåtas. Tillsynsansvaret enligt Sevesolagstiftningen kommer att ligga kvar hos länsstyrelsen oavsett om tillsynsansvaret över den miljöfarliga verksamheten överlåts.

Förorenade områden

Tillsynsansvar över föroreningsskador enligt 10 kap. miljöbalken kan överlåtas till den kommunala nämnden i enlighet med 2 kap. 29 § punkt 3 och 4 miljötillsynsförordningen. Inom tillsynsområdet är det inte alltid enkelt att avgöra vilken myndighet som är tillsynsmyndighet. Fördelningen av tillsynsansvaret utgår från vilken verksamhet som har orsakat föroreningen. Bedömningen beror på vilken tillståndsplikt som finns för verksamheten och om den är pågående eller avslutad samt, i förekommande fall, vid vilken tidpunkt den har avslutats. För vägledning i dessa frågor finns ett bra verktyg på EBH-portalen. Det kan dock hända att en förorening påträffas där det inte är uppenbart från början vad källan till föroreningen är. Redan innan en ansvarig tillsynsmyndighet kan pekas ut behöver därför vissa ansvarsfrågor redas ut. För dessa fall är myndigheterna med stöd av 2 kap. 3 § miljötillsynsförordningen behöriga att utföra de inledande utredningar som behövs för att tillsynsansvaret ska kunna fastställas.

När frågan om tillsynsmyndighet är utredd kan det finnas fler än en förorenare som är ansvarig för föroreningen. Dessa förorenare kan i sin tur lyda under olika tillsynsmyndigheter vilket innebär att två eller flera tillsynsmyndigheter parallellt har tillsynsansvaret för en och samma plats. För dessa fall finns en bestämmelse i 2 kap. 2 § miljötillsynsförordningen om att tillsynsmyndigheterna kan komma överens om hur tillsynsansvaret ska fördelas.

På vissa områden finns därtill problematiken att dessa på samma gång är ett förorenat område och en pågående miljöfarlig verksamhet vilket i sig kan aktualisera att en annan tillsynsmyndighet blir inblandad. Innan miljöbalkens införande skedde överlåtelser enligt miljöskyddslagen och då gjordes normalt inte någon uppdelning mellan tillsyn av verksamheten och det förorenade området som denna verksamhet orsakat. Det innebär att förorenade områden inte nämns i överlåtelsebeslutet och det är ibland oklart om överlåtelsen avsåg också tillsynen över föroreningen. För verksamheter som överlåtits enligt miljöbalken följer tillsyn av förorenade områden inte automatiskt med, tillsynen av förorenade områden orsakade av A- och B-verksamheter måste överlåtas separat.

I de fall tillsynsansvaret över en miljöfarlig verksamhet överlåts till den kommunala tillsynsmyndigheten är det lämpligt att även överlåta tillsynen över de föroreningsskador enligt 10 kap. miljöbalken som kan uppkomma vid den aktuella miljöfarliga verksamheten. I kommunfullmäktiges begäran om överlåtelse av tillsyn behöver det därmed framgå att tillsynen enligt 10 kap. för den aktuella miljöfarliga verksamheten också ska överlåtas. Överlåtelsen av föroreningsskador ska tydligt specificeras i länsstyrelsens överlåtelsebeslut.

Vattenverksamhet

Tillsynsansvar över vattenverksamheter kan överlåtas till den kommunala nämnden i enlighet med 2 kap. 29 § punkt 2 miljötillsynsförordningen.

Det är i första hand fördelaktigt att överlåta tillsynsansvar över de vattenverksamheter där det finns ett samband med den tillsyn som kommunen redan har, inom miljöskydd och naturtillsyn. Det finns många fördelar i ärendehantering att ha en sammanhållande tillsyn, till exempel vid strandskydds- och täktärenden. För täktärenden handlar det om att överlåta tillsynsansvar för grundvattenbortledning då det normalt sett borde vara en liten del av det totala tillsynsbehovet vid en täktverksamhet. Projektgruppen anser att tillsynsansvar för dammsäkerhetstillsyn är mindre lämpligt att överlåta till kommun på grund av det komplexa regelverket kring dammar.

Ur ett kompetensperspektiv bör det vara lättast att överlåta den tillsyn som omfattar anmälan enligt 11 kap. 9 a § miljöbalken och händelsestyrd tillsyn av vattenverksamheter som hade kunnat hanteras inom ett anmälningssärende. Detta eftersom kommunen redan handlägger strandskyddsärenden där kompetensbehovet är likartat. De vattenverksamheter som är anmälningsskyldiga framgår av 19 § förordningen om vattenverksamhet. Vattenverksamheter där tillsynsansvaret inte bör överlåtas är markavvattning, grundvattenbortledning (utöver det som är kopplat till bortledning från täkter), och vattenverksamheter som omfattas av tillstånd enligt 11 kap. 9 b § miljöbalken eller motsvarande äldre tillstånd.

I vissa fall kan det vara fördelaktigt att överlåta tillsynsansvar över vattenverksamhet till den kommunala nämnden vid infrastrukturprojekt där kommunen redan har tillsynsansvar för övrig miljöbalkstillsyn. Det är vanligtvis sådana vattenverksamheter som är prövade i vattendomar och som regleras i kontrollprogram för dessa infrastrukturprojekt. Vid sådan överlåtelse bör det tillsynsansvar som planeras att överlåtas specificeras nog.

Vattenskyddsområden

Tillsynsansvar över vattenskyddsområden regleras i 2 kap. 8 och 9 §§ i miljötillsynsförordningen. Den kommunala nämnden är tillsynsmyndighet när vattenskyddsområdet har beslutats av kommunen och länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över vattenskyddsområden som har beslutats av länsstyrelsen.

Inrättande av ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter innebär reglering av verksamheter och markanvändning som riskerar att förorena en kommunal vattentäkt. Skyddsföreskrifterna reglerar bland annat hantering av petroleumprodukter och brandfarliga vätskor, bekämpningsmedel, växtnäringsämnen och avfall. Även skogsbruk, avledande av avlopps- och dagvatten, täktverksamhet, uppställningsplatser och miljöfarlig verksamhet, med mera regleras oftast.

Tillsyn inom ett vattenskyddsområde innebär en allmän övervakning för att exempelvis kontrollera att den som bedriver verksamhet inom vattenskyddsområdet följer de föreskrifter och andra bestämmelser som gäller för området. Tillsynen består också av att kontrollera att tillstånd och

dispenser inom vattenskyddsområdet följs. Om föreskrifterna innehåller krav på skyltning ska tillsynsmyndigheten även kontrollera att detta görs.

I många fall har kommunen ansvar för tillsynen över de verksamheter som bedrivs inom det område där ett vattenskyddsområde avses att upprättas. Projektgruppen bedömer att den kommunala nämnden ofta har goda förutsättningar för att utöva en effektiv tillsyn även över att vattenskyddsföreskrifterna följs. Fördelen med att överlåta tillsynsansvar över vattenskyddsområden till den kommunala nämnden är att kommunen får rådgivet över hela processen från ansökan respektive anmälan fram till uppföljande tillsyn över att meddelade beslut gällande tillstånd och anmälan följs. Kommunen har i allmänhet bättre kännedom om de lokala förhållandena inom vattenskyddsområdet än vad länsstyrelsen har.

När det gäller vattenskyddsområden kan både tillsynsansvaret och provningsansvaret överlåtas till en kommunal nämnd. Läs mer om överlåtelse av provningsansvaret i Miljösamverkan Sveriges handläggarstöd "Tillsyn av vattenskyddsområden".

Naturtillsyn

Tillsynsansvar inom naturvårdsområdet kan överlåtas i enlighet med 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen. Inom naturtillsyn kan till exempel tillsynsansvar över invasiva främmande arter, stängselgenombrott, husbehovstakter enligt 12 kap 6 § miljöbalken och vilthägn överlåtas till den kommunala nämnden. I dagsläget är det många kommuner som har tillsyn i fråga om stängselgenombrott och husbehovstakter.

Viktigt att tänka på är att i de kommuner där tillsynsansvaret över husbehovstakter på U-nivå, som hanteras genom samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, inte har överlåtit har kommunen ändå den allmänna miljö- och hälsoskyddstillsynen i enlighet med 26 kap. 3 § miljöbalken. Om till exempel problem med buller eller nedskräpning uppstår i husbehovstakten är det den kommunala nämnden som hanterar dessa tillsynsfrågor. Fördelen med att överlåta tillsynsansvaret för husbehovstakter är att en myndighet har hela ansvaret.

Invasiva främmande arter är ett område där Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten och länsstyrelserna aktivt förespråkar att den kommunala nämnden bör ta över delar av tillsynsansvaret. Tillsynsansvaret över invasiva främmande arter kan med fördel överlåtas för verksamheter som kommunen redan bedriver tillsyn på, till exempel hantering av massor (C- och U-verksamheter), plantskolor och växt- och blomsterbutiker. Tillsynsansvar kan även överlåtas i samband med överlåtelsen av tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter. Här är det viktigt att föra dialog med de som ansvarar för uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn om redan beslutade och planerade överlåtelsebeslut.

Genom att överta tillsynsansvar för invasiva främmande arter har den kommunala nämnden möjlighet att stötta och vägleda verksamhetsutövare inom ett bredare område och behöver inte hänvisa vissa frågor till länsstyrelsen. Chansen att upptäcka förbjudna arter ökar markant eftersom kommunen i regel har större lokalkännedom.

5. Att tänka på innan beslut om överlåtelse och återtagande av tillsynsansvar

Syftet med beslutet

En positiv effekt av att överlåta eller återkalla tillsynsansvar är att tillsynsarbetet kan effektiviseras. Det kan vara en effektivisering att överlåta tillsynsansvar till en kommun som har bättre lokalkännedom. Men det kan också vara en effektivisering av tillsynen att länsstyrelsen återtar tillsynsansvaret för en verksamhet eller ett tillsynsobjekt för att exempelvis samla allt tillsynsansvar för en specifik bransch eller typ av objekt hos länsstyrelsen.

För att länsstyrelsen ska kunna bibehålla egen kompetens inom tillsyn och tillsynsvägledning är det projektgruppens rekommendation att länsstyrelsen behåller tillsynsansvar för ett lämpligt antal tillsynsobjekt.

Behovet av dialog och kommunikation

För att få till en sammanhållen bild av överlåtelse av tillsynsansvar bör en intern dialog inom länsstyrelsen föras mellan natur, vatten, förorenade områden och miljö. För att få med vatten- och naturtillsyn samt förorenade områden i överlåtelseprocessen kan den som ansvarar för uppföljning och utvärdering ta kontakt med berörda enheter eller vice versa. Den interna dialogen behöver inte nödvändigtvis leda till ett beslut om överlåtelse av tillsynsansvar som omfattar alla delar. Det viktiga är att det finns en dialog och att kunskap från uppföljning och utvärdering av kommunens tillsyn enligt miljöbalken delas. Det är också viktigt att besluten bygger på argument utifrån lagstiftningen och motiveras på ett enat sätt.

Det är också viktigt att parterna stämmer av tidsåtgången för processen. Tänk på att kommunen har en intern beslutsgång att följa. Ofta ska frågan beredas i flera led och även på politisk nivå.

Ekonomiska konsekvenser

I alla förändringar av gällande överlåtelsebeslut medföljer även ekonomiska konsekvenser för såväl länsstyrelsen som kommunen. En kommunal verksamhet får in medel i form av avgifter för sina tillsynsobjekt. De avgifter som en länsstyrelse tar in går inte direkt till länsstyrelsen utan till staten centralt. Organisationens ekonomi finns inte med som en bedömningsgrund i 1 kap 20 § miljötillsynsförordningen men kan ändå sägas utgöra en faktor som i någon mån påverkar hur övriga punkter kan uppfyllas. Därtill kan det förutsättas att de som fattar de avgörande besluten på såväl kommunal nivå som hos länsstyrelsen normalt sett kommer att vara intresserad av hur organisationens ekonomi påverkas. Den som handlägger ärendet gör därför klokt i att vara insatt i hur inverkan blir på ekonomin.

Följder av överlåtelse av tillsynsansvar till kommunen

Om länsstyrelsen överlåter tillsynsansvar för en verksamhet, ett tillsynsobjekt eller en grupp av tillsynsobjekt till en kommunal nämnd får det följder för länsstyrelsen, kommunen och verksamhetsutövare. Följderna är av både administrativ och praktisk art.

Länsstyrelsen

Det är vanligt att ett behov av tillsynsvägledning uppstår till följd av att tillsynsansvar är överlåtet. Omfattningen beror på vilka verksamheter, objekt eller grupper av objekt där tillsynsansvaret överläts. Om det är tillsynsansvar för en hel bransch eller en hel grupp av tillsynsobjekt som överläts kan behovet av tillsynsvägledning till den kommunala nämnden, åtminstone initialt, öka. Behov av tillsynsvägledning kommer likväl att kvarstå då det är en skyldighet som ligger på länsstyrelsen i enlighet med 1 kap. 20 § och 3 kap. 14 § miljötillsynsförordningen. Av de båda bestämmelserna framgår att länsstyrelsen ska ha förutsättningar att kunna ge en effektiv tillsynsvägledning som rör tillsynsobjekten och att länsstyrelsen ska ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen.

Det kan vara så att behovet av vissa kompetenser minskar, men inte utgår, eftersom länsstyrelsen fortfarande ska kunna ge tillsynsvägledning i enlighet med reglerna i miljötillsynsförordningen.

Kommunen

Beroende på vilket tillsynsansvar som överläts kan det till exempel bli personella och ekonomiska följder för den kommunala nämnden. Omfattningen på följderna beror av vilken typ av tillsynsansvar och antalet objekt eller verksamheter som överläts. Även enstaka verksamheter kan ge stora följder i de fall verksamheten har ett stort tillsynsbehov eller är ett helt nytt tillsynsområde för kommunen. Kommunen behöver ha personella resurser med relevant utbildning och erfarenhet för den tillsyn som överläts. Under förutsättning att tillsynen omfattas av den kommunala tillsynstaxan kan kommunen ta ut avgifter för sin tillsyn. Avgiftens storlek bör stå i proportion till verksamhetens tillsynsbehov, vilket bör framgå i kommunens avgiftstaxa.

Verksamhetsutövaren/tillsynsobjekt

Följderna i tillsynen för verksamhetsutövare för en miljöfarlig verksamhet eller förorenat område borde inte bli stora vid byte av tillsynsmyndighet.

Överlåtelse av vattenverksamhet kan ge följder för verksamhetsutövaren vid överlåtelse av tillsynsansvar till en kommunal nämnd, med avseende på att länsstyrelser och kommuner tar ut avgifter på olika sätt.

Precis som för vattenverksamheter kan det bli följder för verksamhetsutövare för naturskyddsobjekt vid överlåtelse av tillsynsansvar till kommunal nämnd.

Följder av återkallande av tillsynsansvar från kommunen

Länsstyrelsen

De praktiska konsekvenserna för länsstyrelsen av att återkalla tillsynsansvar från kommunen blir att tid för tillsyn behöver ses över och resurser tillsättas, vilket i sin tur kan medföra att ökade anslag kan behöva äskas. Det behöver finnas kompetens på länsstyrelsen för att utföra tillsynen. Det senare bör inte vara det största hindret men är en viktig parameter att se över. Tid för tillsynsvägledning kan antas minska, men är beroende av hur behovet av tillsynsvägledning för en bransch eller objekt ser ut i länet.

Kommunen

För den kommunala nämnden som förlorar tillsynsansvaret för en verksamhet eller ett tillsynsobjekt blir konsekvenserna främst ekonomiska. Nämnden förlorar en intäkt från den årliga avgiften som i sin tur bidrar till att kommunen inte kan ha samma resurser i form av tjänstepersoner baserat på årliga avgifter. Hur stor ekonomisk påverkan ett återkallande av tillsynsansvar har på en kommunal nämnd beror på hur stor avgift som tas ut årligen, det vill säga det beror på avgiftstaxan. I värsta fall kan det leda till att resurser måste omfördelas inom kommunen. Men resurser bör inte stå och falla med årliga avgifter då kommunens tillsynsansvar för U- och C-verksamheter kvarstår.

Om kommunen själva har begärt att få återlämna tillsynsansvaret kan det bli en lättnad för den kommunala nämnden om de inte har måttat med att genomföra tillsynen som följer av tillsynsansvaret.

Verksamhetsutövaren/tillsynsobjekt

Följderna för verksamhetsutövare för en miljöfarlig verksamhet eller förorenat område bör inte bli stora ekonomiska konsekvenser vid byte av tillsynsmyndighet. Avgifter kan skilja sig åt men bör vara förhållandevis lika.

Återkallande av tillsynsansvar av vattenverksamhet kan ge konsekvenser för verksamhetsutövaren med avseende på att länsstyrelser och kommuner tar ut avgifter på olika sätt.

Precis som för vattenverksamheter kan det bli konsekvenser för verksamhetsutövare för naturskyddsobjekt vid återkallande av tillsynsansvar från kommun.

6. Beslutsgång

Inledande dialog

Enligt Naturvårdsverkets *Vägledning om överlåtelse av tillsyn* från 2020 genomförs dialogen med kommunerna med fördel i två steg. I första steget bör en inledande dialog ske med samtliga kommuner i länet där länsstyrelsen presenterar en samlad analys och lägesbild över fördelningen av tillsynsansvaret i länet, samt strategiska planer kring fördelning av tillsynsansvar. Miljöchefsträffar uppges vara ett lämpligt forum för dessa dialoger. I steg två sker dialogen mellan länsstyrelsen och den enskilda kommunen. Det är dock sällan som översyn av tillsynsansvaret i ett län sker på ett så strukturerat sätt.

Frågan om hur överlåtelse initieras

Rent praktiskt varierar det hur frågan om överlåtelse av tillsynsansvar initieras. Det är också oftast vid uppföljning och utvärdering som länsstyrelsen upptäcker att en kommun saknar förmåga att bedriva tillsyn vid exempelvis tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter och att det därmed finns ett behov av att länsstyrelsen återkallar tillsynsansvaret. Ytterligare fall där frågan uppstår kan vara att kommunen meddelar länsstyrelsen att de önskar att ta över någon verksamhet eller tillsynsobjekt som finns i kommunen. Det kan även vara länsstyrelsen som initierar idén om att kommunen kan ta över tillsynsansvaret över en viss verksamhet, verksamhetstyp eller tillsynsobjekt.

Om det är kommunen som initierar frågan om överlåtelse ska kommunen visa att de lever upp till kraven i 1 kap. 20 § miljötillsynsförordningen. Länsstyrelsen ska förutom kraven i miljötillsynsförordningen också med avseende på en effektiv tillsyn i länet, ta hänsyn till om det är motiverat att kommunen tar över tillsynsansvaret för de verksamheter eller tillsynsobjekt som omfattas av diskussionen.

Det händer också att beslut blivit inaktuella eller ineffektiva med tiden och därför behöver uppdateras, se mer om detta i kapitel 3.

I de fall en ny miljöfarlig verksamhet på provningsnivå A eller B tillkommer i kommunen och verksamheten inte omfattas av befintligt överlåtelsebeslut är det lämpligt att tillsynsansvaret diskuteras redan inför eller i samband med samråd inom tillståndsprövningen. Detta för att yttranden i tillståndsprövsprocessen kan se något olika ut. Skillnaderna beror av om kommunen ska yttra sig utifrån sina övergripande synpunkter som kommun eller om de ska yttra sig mer ingående som nuvarande eller blivande tillsynsmyndighet. Detsamma gäller för länsstyrelsens yttranden, om länsstyrelsen yttrar sig övergripande utifrån sin regionala roll eller kan bidra med djupare kunskaper utifrån sin roll som tillsynsmyndighet. I de fall bedömningen är att en överlåtelse av tillsynsansvar till kommunen är lämplig är det en stor fördel om kommunen begär att få ta över tillsynsansvaret i ett tidigt skede under tillståndsprövsprocessen. I Länsstyrelsens överlåtelsebeslut kan

datumet för när överlåtelsebeslutet ska börja gälla uppges till lagakraftdatum för tillståndet.

I beslutet ingår uppgift om från vilket datum överlåtelsebeslutet gäller. I de fall beslutet avser en ny verksamhet som är bedömd lämplig att överlåta till kommunen men som inte ingår i ett befintligt överlåtelsebeslut är det lämpligt att uppges att beslutet gäller från den dag som tillståndet har vunnit laga kraft.

När det gäller vattenskyddsområden kan både tillsynsansvaret och prövningsansvaret överlåtas till en kommunal nämnd. Läs mer om överlåtelse av prövningsansvaret i Miljösamverkan Sveriges handläggargstöd "Tillsyn av vattenskyddsområden".

Checklista för dialog om överlåtelse av tillsyn

- Redan i länsstyrelsens tillsynsplanering bör det identifieras vilka tillsynsområden och angränsande tillsynsområden som länsstyrelsen önskar att dialogen om överlåten tillsyn ska handla om. Definiera även vilken effekt som önskas uppnås med överlåtelsen och vad syftet är.
- Kalla till dialogmöte i god tid med en tydlig agenda som underlättar för kommunen att delta med personal med rätt kompetens och mandat. Öppna upp för kommunen att föreslå punkter på agendan.
- Tydliggör mål och syfte med mötet i kallelsen.
- Ta hänsyn till att myndigheter kan ha långa beslutsvägar. Inom en kommun kan ärendet behöva passera flera nämnder och instanser. Därefter behöver även länsstyrelsens hantering få ta sin tid. Därtill kan ett beslut behöva tas i god tid innan själva överlåtelsen för att bädla för ett smidigt övertagande. Även om en dialog inleds i början av året behövs en god planering för att hinna verkställa en överlåtelse innan kommande årsskifte.
- Beskriv en tydlig nulägesbild med regionala trender, gemensamma utmaningar och möjligheter inom tillsynsområdet som länsstyrelsen önskar överlåta, med fokus på utveckling av tillsynen. Det ger möjlighet till intressanta diskussioner och breddar perspektiven.
- Låt kommunen äga sin del av agendan genom att redovisa sin analys och eventuella egna punkter på dagordningen.
- Beskriv på ett öppet och transparant sätt resursbehovet i tid och kompetens i det som föreslås att överlåtas.
- Beskriv nyttan ur ett förvaltnings- och tillsynsperspektiv med att tillsynsansvaret och kompetensområdet överlåts.
- Beskriv utveckling av fortsatta samarbetsformer i processen kring överlåtelsen mellan länsstyrelse och kommun inom tillsynsområdet.
- Beskriv hur och under vilka omständigheter ett överlåtet tillsynsansvar kan tas tillbaka.
- Diskutera tillsammans med kommunen hur tillsynsavgifterna kommer se ut för tillsynsobjektet. I vissa fall kan avgifterna bli märkbart högre vilket bör beaktas innan beslut om överlåtelse fattas.

- Sammanfatta mötet innan avslut och bestäm hur och när återkoppling ska ske mellan kommun och länsstyrelse.

Begäran om överlåtelse

När kommunen och länsstyrelsen väl är överens om vilka verksamheter och tillsynsobjekt som ska överlåtas behöver kommunen lämna in en formell begäran till länsstyrelsen. Beslutet om att begära överlåten tillsyn ska fattas av kommunfullmäktige. Av begäran ska det framgå vilka verksamheter och tillsynsobjekt som begäran omfattar.

Att begäran ska komma från kommunfullmäktige följer av 1 kap 18 § miljötillsynsförordningen. Uppgiften går inte att delegera till en kommunal nämnd eller förvaltning. Detta framgår av 5 kap. 2 § kommunallagen där det framgår att ärenden som enligt lag eller annan författning ska avgöras av fullmäktige inte får delegeras till nämnderna. Det är därför endast kommunfullmäktige som får begära att tillsynsansvar överlåts till en kommunal nämnd. Kommer en begäran in från en kommunal nämnd bör länsstyrelsen avvisa denna med motiveringen att beslutet att begära överlåten tillsyn endast kan fattas av kommunfullmäktige.

Kraven i 1 kap. 20 § miljötillsynsförordningen måste alltid vara uppfyllda för att överlåtelse ska kunna beslutas. Kommunen behöver därmed visa att den uppfyller lagkraven. Det kan genomföras genom att uppgifter som visar på hur kommunen uppfyller kraven lämnas in tillsammans med begäran. Sådana uppgifter kan vara:

- Omfattningen av tillsynsobjektens miljöpåverkan
- Den kommunala nämndens förutsättningar utifrån 1 kap. 6–12 §§ miljötillsynsförordningen
 - Behovsutredning
 - Register
 - Tillsynsplan
 - Tillsynsprogram
 - Kompetens som är tillgänglig hos den tillsynspersonal som ska utföra tillsynen samt tillgång till annan kompetens exempelvis juriststöd. Kopplat till detta är också att det finns resurser som kan genomföra den tillsyn som verksamheten eller tillsynsobjektet kräver
 - Redovisning av om hur tillsynen följs upp och utvärderas
- Förutsättningar för att utöva tillsyn över tillsynsobjektens hantering av kemiska produkter, vilket innefattar både att kompetens och resurser finns tillgängliga
- Kommunens interna ansvarsfördelning av drift och tillsyn över kommunala verksamheter
 - Kommunens organisation på nämndnivå och förvaltningsnivå

- Jävsrutiner
- Samverkan med andra kommuner
- Övrigt som kan vara av betydelse

Den första punkten om omfattningen av tillsynsobjektens miljöpåverkan kan vara svåra för kommunen att överblicka men de bör kunna göra en översiktlig bedömning.

Vilka av de ovan listade handlingarna och uppgifterna som kommunen behöver lämna in i samband med sin begäran om överlåtelse får bedömas i det enskilda fallet. I de fallen kommunfullmäktiges begäran om överlåtelse lämnas in i omedelbar anslutning till att länsstyrelsen har genomfört uppföljning och utvärdering av kommunens miljöbalkstillsyn har länsstyrelsen troligtvis tillgång till många av de ovan listade handlingarna och uppgifterna. I dessa fall kan kommunens begäran vara mer begränsad i sitt innehåll av bifogade handlingar.

Lämplig tidpunkt för överlåtelse och återkallande

Mest lämpliga tidpunkt för byte av tillsynsmyndighet är vid nästkommande årsskifte. Detta ställningstagande motiveras genom att avgifter för tillsyn gäller på årsbasis vilket gör det lämpligt att byte sker i samklang med avgiftsperioder och kommunens taxeändringar. Även Naturvårdsverket förespråkar byte av tillsynsmyndighet vid årsskifte i sin *Vägledning om överlåtelse av tillsyn (2020)*. Byte vid årsskifte ger också bättre möjligheter att beskriva och prioritera tillsynsbehoven för både kommun och länsstyrelsen i respektive myndighets behovsutredning och tillsynsplan.

Det kan dock finnas tillfällen där byte av tillsynsmyndighet kan genomföras vid andra tidpunkter, exempelvis halvårsskifte. I sådana fall bör det beaktas att behovsutredning och tillsynsplaner för respektive tillsynsmyndighet inte längre stämmer fullt ut.

Det kan i undantagsfall hända att en länsstyrelse behöver återkalla tillsynsansvar med omedelbar verkan på grund av sådana brister att de grundläggande förutsättningarna för överlåtelse av tillsynsansvar inte längre finns. Detta torde dock vara mycket ovanligt. En rekommendation är att i möjligaste mån styra övertagandet till ett halvårs- eller årsskifte.

Beslutsfattare hos länsstyrelsen

Projektgruppen har konstaterat att beslutande i ärenden gällande överlåtelse av tillsynsansvar till kommunerna varierar mellan länsstyrelserna. Det kan vara landshövdingen, länsrådet, avdelningschefer eller enhetschefer som har beslutanderätten. Projektgruppen ser en fördel i att det åtminstone borde vara en avdelningschef som är beslutande vid länsstyrelsen. Detta eftersom överlåtelse eller återkallande av tillsynsansvar ger följd effekter för länsstyrelsen, men även för kommunen i fråga och i vissa fall för verksamhetsutövarna. Oberoende av på vilken chefsnivå inom länsstyrelsen som beslut fattas, måste behörigheten framgå i länsstyrelsens arbetsordning.

Beslutets utformning

Det är av stor vikt att besluten blir tydliga. Det är viktigt för alla parter som berörs; länsstyrelse, kommun och verksamhetsutövare. Ett beslut kan inte förenas med villkor eller försiktighetsmått. Det kan endast omfatta överlåtelse eller återkallande av tillsynsansvar för en verksamhet, ett tillsynsobjekt eller en grupp av verksamheter eller tillsynsobjekt. Motiveringen till besluten bör vara omfattande så att det blir tydligt hur länsstyrelsen har resonerat när beslutet fattades.

Överlåtelse av tillsynsansvar av enstaka tillsynsobjekt eller verksamhet

Tillsynsansvar för en verksamhet eller ett objekt kan överlåtas enskilt. Det kanske är vanligast vid överlåtelse av tillsynsansvar till mindre kommuner med enstaka objekt. Likväl är det viktigt att besluten är tydliga med vilket objekt eller verksamhet som avses. För miljöfarliga verksamheter finns ett anläggningsnummer som definierar vilken verksamhet som avses. För andra typer av tillsynsobjekt eller tillsynsområden kan det finnas objektsnummer, en karta över verksamhetsområdet eller något annat som definierar den verksamhet som överlåts.

Motiveringen till beslutet behöver vara tydlig kring varför tillsynsansvaret för den utvalda verksamheten eller objektet kan överlåtas.

Överlåtelse av tillsynsansvar av bransch eller grupp av verksamheter

En del beslut om överlåtelse av tillsynsansvar gällande miljöfarliga verksamheter är utformade så att alla nytillkommande verksamheter med provningsnivån A eller B, eller i en viss bransch på provningsnivå A eller B överlåts med automatik till kommunala nämnden. Att överlåtelsen sker med automatik innebär att de nytillkommande verksamheterna ingår i det beslut som länsstyrelsen tidigare har fattat. Någon ny prövning rörande lämpligheten att överlåta tillsynsansvaret över de nytillkommande verksamheterna till den kommunala nämnden görs därmed inte.

Om en överlåtelse avser tillsynsansvar av viss bransch eller grupp av verksamheter innebär det att framtida verksamheter tillhörande samma bransch/grupp överlåts per automatik när ett nytt tillstånd beslutas. Detta bör beaktas när beslutet skrivs så att detta är en avsedd effekt som inte kommer som någon överraskning i ett senare skede. Det är också viktigt att formulera beslutet så att det är tydligt hur en grupp eller bransch omfattas.

I vissa fall är det inte önskvärt att tillsynsansvaret för alla verksamheter i en bransch överlåts. Då måste beslutet vara tydligt så att det framgår vilka verksamheter eller objekt som omfattas och vilka som är undantagna av beslutet.

I motiveringen till beslutet bör grunderna och alla bedömningar tydligt beskrivas. Det bör tydligt framgå varför allt tillsynsansvar för en bransch eller en grupp objekt överlåts. Länsstyrelsens bedömning måste grundas på att kommunen klarar av ett övertagande av alla tillkommande nya tillsynsobjekt ur ett långsiktigt perspektiv. Det behöver också tydligt framgå av motiveringen varför en specifik verksamhet eller objekt är undantagen.

Återkallande av tillsynsansvar

Behov av beslut om återkallande av tillsynsansvar kan bero av olika anledningar som diskuterats i andra kapitel i denna handledning. Behovet kan se olika ut men delas enklast upp i att tillsynsansvar för en hel bransch eller en hel grupp av objekt behöver återkallas eller att tillsynsansvar för en enskild verksamhet eller objekt behöver återkallas. Motsvarigheten vid överlåtelse av tillsynsansvar är överlåtelse per grupp respektive per objekt eller verksamhet.

I båda fallen är det viktigt att besluten är tydliga. Det ska tydligt framgå vilken verksamhet, objekt, bransch eller grupp av objekt som beslutet omfattar.

I motiveringen till beslutet bör det tydligt framgå varför tillsynsansvar återkallas. Om återkallande genomförs på grund av brister som framkommit vid uppföljning och utvärdering är det viktigt att hänvisa till att kommunen har haft tid för rättelse men inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med problemen och att återkallande därför beslutas.

En tydlig motivering i beslutet är även viktig i de fall återkallandet genomförs till följd av att kommunen har uppgivit att de vill återlämna tillsynsansvaret för ett visst objekt eller verksamhet. Det bör framgå att återkallande har beslutats på kommunens initiativ.

Beslutsmening

Beslut ska vara lätta att förstå och behöver därför vara tydliga. Det är viktigt att ha en tydlig beslutsmening. Om beslutet är för långt för att sammanfattas i en eller två meningar bör det för tydlighets skull brytas upp i att-satser. Av beslutsmeningen ska det tydligt framgå vad beslutet handlar om, det vill säga för vilken bransch eller grupp av objekt eller vilket objekt eller verksamhet som tillsynsansvaret överläts. Om beslutet gäller ett eller ett par verksamheter eller objekt och inte en hel bransch eller grupp av objekt, är det fördelaktigt om beslutsmeningen kompletteras med en tabell där det framgår vilka objekt eller verksamheter som avses. Tabellen bör med fördel försees med den identifikation som behövs för att identifiera aktuellt tillsynsobjekt, tillsynsbransch eller tillsynsområde, till exempel objekts- eller anläggningsnummer.

I beslutsmeningen ingår även datum för när beslutet ska börja gälla. Om beslutet innefattar framtida verksamheter kan det vara lämpligt att precisera om tillsynen övergår exempelvis när tillståndet vunnit laga kraft. I de fall det finns tidigare överlåtelsebeslut som ska upphävas i och med överlåtelsebeslutet ingår även detta i beslutsmeningen.

Beslut får inte förenas med villkor

Enligt Regeringens beslut M2015/01271/Me och M2015/04084/Me får ett överlåtelsebeslut inte förenas med villkor. Av ärendena framgick att Länsstyrelsen förenat sina överlåtelsebeslut med villkor om redovisning och rapportering. Regeringen yttrade i sin beslutsmotivering att beslut om överlåten tillsyn är inte jämförbart med en delegation och att förena ett sådant beslut med villkor skapar oklarheter om beslutets giltighet. Vidare klargjorde regeringen att den uppföljning Länsstyrelsen förväntas göra av en kommuns miljöbalkstillsyn regleras i miljötillsynsförordningen och att

Länsstyrelsen däri också har de verktyg som behövs för att inhämta den information som behövs för uppföljningen.

Motivering

En motivering till ett beslut är inte bindande. Det är beslutet som är bindande. Syftet med motiveringen är att förklara hur den beslutande parten, det vill säga länsstyrelsen, har tänkt och resonerat för att komma fram till beslutet. Alla bedömningar länsstyrelsen har gjort bör framgå. Det bör vara tydligt hur länsstyrelsen har beaktat och bedömt de olika kriterierna i miljötillsynsförordningen och motivera kring dessa på ett lättbegripligt sätt.

Kommunicering av beslut

Innan en myndighet fattar beslut ska den enligt 25 § förvaltningslagen låta den som berörs av beslutet (i detta fall kommunen) ta del av allt material av betydelse för beslutet. Därefter ska den berörda ges tillfälle att yttra sig över materialet. Detta gäller om det inte är uppenbart obehövligt.

Beslut om överlåtelse av tillsynsansvar bygger på den begäran om att få ta över tillsynsansvar som kommunfullmäktige har lämnat till länsstyrelsen i enlighet med 2 kap. 18 § miljötillsynsförordningen. Förutsatt att kommunen också fått ta del av rapporten från den senaste kommunuppföljningen som också bör utgöra underlag för länsstyrelsens beslut, bör kommunen redan anses informerad om materialet i ärendet och krav på ytterligare kommunikering finns därför inte.

I det fall återkallande av tillsynsansvar genomförs på kommunens egen begäran behöver kommunikering inte ske. Det har inte tillkommit några nya fakta utan beslutet bygger på kommunens begäran.

I övriga fall av återkallande av tillsynsansvar bör viss kommunikering ske för att kommunen ska vara införstådd med länsstyrelsens beslutsgrunder och få en möjlighet att själv tillföra material till ärendet som kan vara relevant för bedömningen. Om ärendet grundar sig i att kommunen inte har vidtagit åtgärder och åstadkommit rättelse efter uppföljning och utvärdering har viss kommunikering troligen redan skett i samband med länsstyrelsens föreläggande om rättelse. I denna kommunikation bör det ha framkommit att beslut om återkallande kommer att fattas om rättelse inte sker.

Överprövning

Om länsstyrelsen har avslagit en kommuns begäran om att ta över tillsyn finns en möjlighet för kommunen att enligt 26 kap. 4 § miljöbalken begära att ärendet lämnas över till regeringen för förnyad prövning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte för det fall en Länsstyrelse beslutat om att återta tillsynen mot kommunens vilja. I det fallet kan kommunen i stället begära att tillsynen på nytt överläts till kommunen. Om länsstyrelsen då avslår denna begäran kan kommunen begära att ärendet överlämnas till regeringen för överprövning, såsom skedde exempelvis i Regeringsärende M2019/O1194.

Regeringens beslut kan inte överklagas vidare. Det innebär att det endast är regeringen själv som kan upphäva ett beslut om överlåtelse eller återtagande. Om regeringen fattat ett beslut om överlåtelse är det därför regeringen som behöver fatta ett nytt beslut om samma objekt ska återkallas.

7. Att tänka på efter beslut om överlåtelse och återkallande av tillsynsansvar

Överlåtelse av tillsynsansvar

Länsstyrelsen

De administrativa följderna av att överlåta tillsynsansvar till kommunen är att uppgifterna om ändrad tillsynsmyndighet behöver justeras i Nikita och att övriga eventuella register behöver ses över. Följder av mer praktisk art är att behovsutredningen behöver ses över och behovet av tillsyn försvinner. Dessutom behöver nya uppdaterade beslut om avgifter fattas.

Det bör även finnas en dialog mellan den kommunala nämnden och länsstyrelsen för att överföra information om de verksamheter eller objekt för vilka tillsynsansvaret har överlåtits. I vissa fall kan det vara lämpligt med ett överlåtelsemöte. Projektgruppens rekommendation är att länsstyrelsen lämnar över handlingar i form av tillsynsrapporter, beslut och skrivelser som skickats till verksamheten de sista en till tre åren. Det är även viktigt att informera verksamhetsutövaren om ändrad tillsynsmyndighet. Om överlåtelsen av tillsynsansvar är under hantering vid länsstyrelsens tillsynsbesök är det lämpligt att informera om ändrad tillsynsmyndighet vid tillsynsbesöket. I annat fall är det lämpligt att skicka information till verksamhetsutövaren om ändrad tillsynsmyndighet i samband med att överlåtelsen genomförs. I informationen till verksamhetsutövaren bör även uppgifter finnas om att beslut kommer att fattas gällande ny årlig avgift för verksamheten.

Återkallande av tillsynsansvar

Länsstyrelsen

Vid återkallande av tillsynsansvar faller tillsynsansvaret tillbaka på länsstyrelsen. Det ger en rad konsekvenser, både administrativa och praktiska.

De administrativa konsekvenserna är i första hand att uppgifter om ändrad tillsynsmyndighet behöver göras i Nikita samt att de styrande dokumenten behovsutredning och tillsynsplan behöver uppdateras. I behovsutredningen tillkommer det tillsynsbehov verksamheten eller tillsynsobjektet förväntas behöva. I tillsynsplanen behöver prioriteringar göras och konsekvenser av prioriteringarna beskrivas utifrån att den tillkommande verksamheten eller tillsynsobjekt kan medföra att annan tillsyn måste prioriteras bort. Länsstyrelsens register behöver uppdateras. Om den återkallade verksamheten är en IED-verksamhet eller en verksamhet som hanterar utvinningsavfall ska även tillsynsprogram för verksamheten tas fram. Av tillsynsprogrammet ska verksamhetens behov av tillsyn framgå baserat på en bedömning av verksamhetens risker för miljön och människors hälsa sett ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Även handläggningsordning kan behöva

uppdateras. Det finns även behov av att besluta om ny årlig avgift för de verksamheter som länsstyrelsen återfår tillsynen över.

På motsvarande sätt som vid överlåtelse av tillsynsansvar till den kommunala nämnden rörande överlämning av handlingar, är det vid återkallande av tillsynsansvar av betydelse att länsstyrelsen erhåller handlingar från den kommunala nämnden. Det är lämpligt att de sista en till tre årens handlingar i form av tillsynsrapporter, beslut och skrivelser översänds till länsstyrelsen. Det är även viktigt att informera verksamhetsutövaren om ändrad tillsynsmyndighet.

8. Förteckning över lagstiftning

Miljöbalken

- 26 kap. Tillsyn

Miljötillsynsförordningen (2011:13)

- 1 kap. Allmänt om tillsyn och kontroll
- 2 kap. Fördelningen av tillsyns- och kontrollansvaret
- 3 kap. Tillsynsvägledning och tillsynsstrategi

Kommunallagen (2017:725)

- 5 kap. Fullmäktige
- 6 kap. Styrelser och övriga nämnder
- 9 kap. Kommunal samverkan

Förordning (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesoförordningen)

Förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

Förvaltningslagen (2017:900)

Proposition 1997/98: 45 del 1

(förarbeten till miljöbalken)

Sidan 498–499

9. Mer att läsa

”Vägledning om överlåtelse av tillsyn”, finns på Naturvårdsverkets webb, www.naturvardsverket.se

”Handläggarstöd för uppföljning och utvärdering av kommunernas miljöbalkstillsyn”, finns på Miljösamverkan Sveriges webb, www.miljosamverkansverige.se

Handläggarstödet ”Tillsyn av vattenskyddsområden” finns på Miljösamverkan Sveriges webb, www.miljosamverkansverige.se

Mer om förorenade områden finns på [EBH-portal](#)en.



**Miljösamverkan
Sverige**